

STORTINGET

Representantforslag 186 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson

Dokument 8:186 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle

Til Stortinget

Bakgrunn

Koronapandemien og medfølgende smittevern-tiltak førte til en kraftig reduksjon i antall kollektivreisende. Antall reisende er nå på vei opp igjen, men man er likevel langt fra tallene på reisende som en hadde før pandemien. Fram til pandemien økte antallet kollektivreiser jevnt og trutt i sammenheng med et kollektivtilbud som over tid hadde blitt styrket ved høy frekvens, kurant kostnadsnivå og storstilt utbygging flere steder i landet. Nå står man ved et veiskille: Dersom en skal få i gang veksten i bruken av buss, bane og trikk, trengs det kraftige politiske virkemidler for å gjenopprette et attraktivt kollektivtilbud som gjør det lett å velge miljøvennlig.

Rimelig og tilgjengelig kollektivtrafikk for folk er et viktig tiltak for å utjevne forskjeller, tilrettelegge for gode reisevaner, kutte klimagassutslipp, unngå trafikkvekst i byene og skape smarte og effektive transportmåter.

I en tid hvor kostnadene øker kraftig, er det mange som har en trang økonomisk hverdag. Reisekostnader er en stor del av utgiftene til folk. De med dårligst økonomi har ikke råd til bil og er avhengig av et godt utbygd kollektivnett for å komme seg til jobb og daglige gjø-

mål. Å styrke kollektivtilbudet og gjøre det billigere å reise kollektivt vil være ett av flere bidrag for å lette byrden for folk flest. Fylkeskommunene opplever også økende kostnader ved kollektivtransporten, og det vil være behov for å ta grep for å unngå kutt i kollektivtilbudet i by og land.

Tyskland innførte i sommer et nasjonalt reisekort til 9 euro for å redusere energibruken, men også som et bidrag til folk i en trangere økonomisk hverdag. Ordningen var en stor suksess med 52 millioner solgte billetter. Resultatet var 50 prosent økning på lengre togreiser, 63 prosent økning i kollektivbruk blant kjøperne og at 1,8 millioner tonn CO₂-utslipp ble unngått. Denne ordningen vil videreføres i 2023 med en nasjonal billett til 49 euro.

Oslo innførte en kampanje i november med lavere pris på månedsbillett, nedsatt fra 814 kroner til 499 kroner. Foreløpige tall viser at dette førte til én million flere passasjerer, og fem prosent av befolkningen erstattet bilreiser med kollektivtransport på grunn av kampanjen. To av tre kroner som ble brukt på rabatten, ble tjent inn igjen på mersalg. Bare den første uka ble salget mer enn tredoblet. Med et nasjonalt månedskort vil man både kunne reise til og fra jobb, dra på fritidsaktiviteter og besøke bestemor et helt annet sted i landet på samme billett til en overkommelig pris. Kortet vil også gjøre reise over hele landet svært lite komplisert, noe som kan gjøre terskelen enda lavere for å ta det i bruk.

Innen 2030 skal Norge ha kuttet 55 prosent av klimagassutslippene, og mange kommuner har høyere mål for kutt i klimagasser. Veitrafikk står for en stor andel av disse utslippene, og det er helt nødvendig med en transportrevolusjon. I tillegg til satsing på null- og lavutslippskjøretøy må mange flere reiser gjøres med gange, sykkel og kollektivtransport for å nå klimamålene. Sta-

ten bør være en større bidragsyter enn de er i dag for å gjøre det enklere for kommuner og fylker å satse på grønne reiser og i større grad bruke de statlige virkemidlene for å få til dette.

Det er et stort potensial for at tog kan ta en større andel av reisene i byområder og lengre reiser mellom byer og tettsteder. Flere byer og tettsteder har lav kapasitet og frekvens på avgangene. Sammen med storstilt motorveitbygging gjør dette at mange velger bilen framfor tog og annen kollektivtransport. Antall reisende med fly mellom for eksempel Trondheim og Oslo og Bergen og Oslo ligger i toppen i europeisk sammenheng. Et styrket togtilbud med økt frekvens og kapasitet og redusert pris, både natt og dag, vil gjøre at toget blir et reelt tilbud for flere. Store forsinkelser reduserer attraktiviteten og tilliten til togtilbudet, og for å sikre et forutsigbart togtilbud i folks hverdag bør punktlighet og pålitelighet for togene økes gjennom styrket satsing på vedlikehold.

For å få velfungerende bolig- og arbeidsregioner må staten legge til rette for effektive måter å reise på. Å satse på gange, sykkel og kollektivtransport vil gi mer effektiv trafikkavvikling og mindre kø for næringslivet og andre som må bruke bilen. Ifølge transportetatens innspill til Nasjonal transportplan 2022–2033 vil byvekstavtalene og satsing på kollektivtransport, sykkel og gange bidra til å redusere investeringsbehovet for veiinfrastruktur fordi man reduserer slitasje samtidig som man utnytter eksisterende kapasitet bedre og gir økt personkapasitet framfor å bygge kapasitetsøkende veier.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag om innføring av et nasjonalt reisekort, slik at passasjerer kan bruke alle tog og all kollektivtransport med ett reisekort, til en månedspris på 499 kroner for voksne og 249 kroner for barn og unge til og med 18 år.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommuner blir fullt kompensert for økte drivstoff- og strømknudener for å unngå kutt i kollektivtilbudet.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en ordning som økonomisk premierer fylkeskommuner og kommuner som reelt reduserer biltrafikken, med økte drifts- og investeringsmidler til kollektivtransport, sykkel og gange.
4. Stortinget ber regjeringen etablere og sikre finansiering av ekspressbussruter der det ikke er et togtilbud, men stor etterspørsel etter ekspresslinjer.
5. Stortinget ber regjeringen øke den statlige finansieringen av rabatt på kollektivtransport for studenter fra 40 prosent til 50 prosent.
6. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2024 planlegge for å styrke togtilbudet ved å kjøpe inn flere lokal-, region- og fjerntog, slik at man fra og med 2024 øker antallet bestilte togsett sammenlignet med 2023.
7. Stortinget ber regjeringen planlegge for en dobling i kapasiteten på soveplasser i nattogtilbudet innen 2030 og vurdere innkjøp av dobbeltdekkertog for raskt å øke kapasiteten på strekninger med mulighet for dette.
8. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag om en styrket satsing på vedlikehold innen tog- og jernbanesektoren for å redusere mengden forsinkelser og kanselleringer og øke punktlighet og pålitelighet.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for at beredskapsbehovene på norske toglinjer kartlegges med særskilt vekt på tunneler og flom- og rasutsatte områder, slik at man kan innhente mer informasjon om hvorvidt det er behov for oppgraderinger.
10. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og bedre beredskapsrutinene for jernbanesektoren med mål om å redusere nedetid for togtrafikk og øke reisenes sikkerhet ved uventede hendelser.
11. Stortinget ber regjeringen lage en plan for å åpne og ruste opp delvis og helt nedlagte eller ubrukte togtraseer hvor det i dag eksisterer et reelt behov for togtransport.
12. Stortinget ber regjeringen inngå dialog om billett-samarbeid ved reiser til Norge via svenske eller finske traseer og veier for å sørge for enklest mulig reiseavvikling for reisende i områder med begrenset infrastruktur.
13. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle langdistansetog kan tilby sykkeloppbevaring for reisende der det ikke er et slikt tilbud i dag, og øke kapasiteten for sykkeloppbevaring der det er tilbud i dag.
14. Stortinget ber regjeringene styrke byvekstavtalene med økt statlig finansiering til 80 prosent i forbindelse med forslag til statsbudsjettet for 2024 sørge for at jernbane og togtilbud er inkludert i byvekstavtalene i byområder som har jernbane i dag.
15. Stortinget ber regjeringen holde løftet sitt fra Hurdalsplattformen om at staten skal dekke minst 70 prosent av utbyggingskostnadene for store kollektivprosjekter og kollektivknotepunkt.
16. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 legge fram forslag til innføring av byvekstavtaler for flere byområder og etablering av bygdemiljøavtaler for miljøvennlig transport i

distriktet. Disse avtalene skal ikke gå på bekostning av rammene i de eksisterende byvekstavtalene.

17. Stortinget ber regjeringen styrke kravene til universell utforming knyttet til kollektivreiser, slik at det blir et reelt tilbud for alle.
18. Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2024 fremme forslag om å opprette en nasjonal pott for universell utforming av kollektivreiser som fylker og kommuner kan søke på.
19. Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, fremme forslag om å opp-

rette flere tilbud om yrkessjåførutdanning for ulike typer kollektivtransport på videregående skole for å sikre tilstrekkelig rekruttering for framtidens transportbehov.

20. Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg med mandat til å se på organiseringen av hele Norges transportsektor med mål om en mulig opprettelse av et felles overordnet transportdirektorat som kan se alle transportløsninger og -behov under ett.

29. mars 2023

Lan Marie Nguyen Berg

Kristoffer Robin Haug

Rasmus Hansson

